Rol en Positie van de Domestic Private Sector in Suriname

Vereniging Surinaams Bedrijfsleven (VSB)

Januari 2007, Paramaribo
Suriname

Inhoudsopgave

- Vereniging Surinaams Bedrijfsleven
- Beleidsgebieden VSB
- Aandachtsgebieden VSB
- VSB binnen het ondernemersklimaat
- Randvoorwaarden bij het investeren
- Kerngegevens Suriname
- Ondernemingen en Belastingen
- Sociaal zekerheidssysteem
- Structuur v.h. Sur. Bedrijfsleven
- Positie Domestic Private Sector
- Initiatieven om de domestic private sector verder te ontwikkelen
  - Suriname Business Forum / Center
  - Suriname Skills Development Center
- Kansrijke groei sectoren
- Financiele instrumenten nationaal en internationaal
- Zaken die van belang zijn voor de verdere ontwikkeling van de DPS
- Rol van Nederland bij de ontwikkeling van de Domestic Private Sector
- Aanbevelingen

Vereniging Surinaams Bedrijfsleven (VSB)

- Opgericht op 28 maart 1950
- Doelstelling:
  - de behartiging van de belangen van haar leden en
  - bevordering van het economisch en sociaal welzijn van de gemeenschap

- Ledenaantal 200 bedrijven in de sectoren mijnbouw;hout;agrarisch;industrie;verzekeringen; handel; bankwezen;zakelijke dienstverlening;toerisme & transport

- Lid van de CEC (Caribische Werkgeversorganisatie); ILO ;IOE (int'l organization of employers')

Beleidsgebieden VSB

1. Beleid met betrekking tot de overheid (‘public private partnership’:good governance’ en nationaal ontwikkelingsbeleid)

2. Beleid met betrekking tot de sociaal-economische partners (goede arbeidsverhoudingen en sociale dialoog, de ‘unionized private sector’)

3. Beleid met betrekking tot het midden- en kleinbedrijf, (dienstverlening aan de ‘domestic private sector’)

4. Beleid met betrekking tot de mondiale en regionale economische integratie van Suriname(Caricom;EU-ACP:WTO)

5. Beleid met betrekking tot de herstructurering cq versterking van de VSB-organisatie

Aandachtgebieden VSB

De VSB onderscheidt in haar werk drie fundamentele aandachtsgebieden die samenvallen met drie niveaus van economische bedrijvigheid in het land, te weten:

- De sociale & economische partners, werkgevers- en werknemersorganisaties, of de ‘unionized private sector’
- De ‘domestic private sector’,oftewel het midden- en kleinbedrijf
- De ‘civil society’, bestaande uit NGO’s, CBO’s, etc

De VSB binnen het ondernemersklimaat

- Creeren van arbeidsplaatsen in de particuliere sector
- Bijdrage aan belastingopbrengsten en exportopbrengsten nationaal
- Bijdrage aan het BBP
- De totstandkoming van nagenoeg alle relevante wet –en regelgeving in Suriname
- De verdere ontwikkeling van het Bedrijfsleven in Suriname

Belangrijke zaken die in acht genomen moeten worden bij het investeren

- **1. Politieke Stabiliteit**
- **2. Monetaire Stabiliteit**
- **3. Arbeidsmarkt:**
  - Stabiel / Goede scholing en training
- **4. Afzetmarkt**
  - Lokaal gering (slechts 480.000 inw.)
  - Caricom Single Market & Economy (CSME) ong. 6 mln inw)
  - Merco Sur land (overeenkomst met Brazilie)
  - Europese Unie : ACP- EU relatie
  - USA
- **5. Veiligheid**
  - In vergelijking met andere landen in het Caribisch Gebied beter gevoel van veiligheid
- **6. Rol van de overheid is faciliterend**
  - Wetgeving /regelgeving
  - Nutvoorzieningen
  - Logistieke ondersteuning (wegennetwerk/ luchthaven/ scheepvaart)
- **7. Kwaliteit financiele dienstverlening**
  - 7 commerciele banken (goed netwerk) en 1 ontwikkelingsbank
  - 5 assurantiemaatschappijen (diverse branches: levens;schade;medische)
  - 20 + wisselkantoren en 1 effectenbeurs

MACRO ECONOMIE

(bron : ABS/SPS/ IMF/ CBvS)

Omschrijving	**2005**
Inflatie	10,3%
Reele BBP groei per jaar	5,1 %
Bruto Binnenlands Product (BBP)	4856 mln SRD
Kredietrente	15,8%
Wisselkoers SRD/Euro	3,5
Export van goederen	727 mln USD
Export van diensten	204 mln USD
Import van goederen	769 mln USD
Import van diensten	352 mln USD
Kredietwaardigheid Suriname	B/ Positieve

(Bron Agemeen Bureau voor de Statistiek)

Number of Jobs by type of Activity

Year	2004	
Agriculture, hunting, forestry & Fishery	10.865	
Mining and quarrying	3.018	
Manufacturing	7.505	
Electricity, gas and water supply	1.549	
Construction	7.816	
Wholesale & retail trade &Hotel & restaurants	15.256	
Transport & communication	2.789	
Financial intermediation , real estate ,renting & business activities	2.709	
Public administration	35.830	
Health & social work & othet community ,social personal services	4.088	
Total	**91.425**	

Ondernemingen en Belastingen

(Bron Min. van Financien, afdeling belastingen)

- Inkomstenbelasting
  - N.V. : vast tarief van 36%
  - Eenmanszaken van 0-38%

- Loonbelasting
  - Belastingtarieven van 0-38%
  - Premie AOV: 4%

- Omzetbelasting
  - 8-10% (belaste diensten:8%; belaste goederen:10%)
  - Grondstoffenbesluit voor lokale productie

- Overige belastingen
  - Bij import van goederen gelden invoerrechten behalve uit de Caricom landen
  - Huurwaarde belasting tegen 6 %
  - Vrijstelling huurwaardebelasting voor fabrieken en werkplaatsen

Sociaal zekerheidssysteem

Het sociaal zekerheidssysteem bestaat voornamelijk uit:

- Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds (wettelijk verplicht)
- Schade Ongevallenverzekering (wettelijk verplicht)
- Dekking van ziektekosten (niet verplicht, wel gebruikelijk)
- Pensioenregeling (niet verplicht, wel gebruikelijk bij voornamelijk grotere bedrijven)

Structuur van het Surinaams Bedrijfsleven

- A. De sociale en economische partners
  - Werkgeversorganisaties
  - Branche organisaties
  - Multinationals
  - Grote bedrijven (50 of meer werknemers)

- B. De Domestic Private Sector
  - MKB bedrijven (5-50 werknemers)

- C. De Civil Society
  - Micro –bedrijven (1-5 werknemers)

Positie Domestic Private Sector in Suriname

1. **<u>Ondernemingsmanagement</u>**
   1. Beleid gericht op de korte termijn, geen strategische (lange termijn) planning
   2. Productontwikkeling en Productieplanning zijn zwak
   3. Verouderde productiesystemen, zeer oude technologie en machines met lage productiviteit
   4. Productiekosten zijn relatief te hoog t.g.v. kleine volumes/series, inefficency, veel uitval, afval
   5. Productkwaliteit is vaak onvoldoende, kwaliteitscontrole en procesbeheersing zijn zwak
   6. Milieuvervuiling, productie van schadelijk afval
2. **<u>Afzetmarkt</u>**

   De thuismarkt is te klein, de interne afzetmogelijkheden zijn zeer beperkt

3. **<u>Arbeidsmarkt (kwalitatief en kwantitatief</u>)**

   Constraints op alle niveaus (managers, hoger, middelbaar en lager kader, uitvoerenden

4. **<u>Overheid</u>**

   Zwak/slecht functionerende overheidsdiensten (vergunningenbeleid, inspectie, bureaucratie, inefficiency, willekeurig handelen, coördinatieproblemen, zwak kader, etc.

5. **Beperkte financieringsmogelijkheden** met hoge bankrente's en korte looptijden

Belangrijke ontwikkelingen tbv de domestic private sector

- Twee belangrijke ontwikkelingen om het MKB te stimuleren zijn de:
  - A) Oprichting van het Suriname Business Forum
  - B) Opzetten van een Skills Development Center

Het Suriname Business Forum (SBF)

- **Platform tussen publieke en private sector (PPP), waarbij in overleg tussen de overheid en het bedrijfsleven een nationale strategie is geformuleerd voor het particulier bedrijfsleven**

- **Partners: Overheid (Min. v. HI, PLOS), Bedrijfslevenorganisaties (KKF, publiekrechtelijke organisatie, en de VSB en ASFA als vertegenwoordigers v/h particulier bedrijfsleven)**

- **Doelstellingen SBF tbv Domestic Private Sector**
  - Realistisch korte, middellange en lange termijn strategie voor ondersteuning v/h particuliere bedrijfsleven in Suriname
  - Prioriteitsacties op Macroniveau (overheid); Mesonivo (bedrijfslevenorganisaties); microniveau (bedrijven)
  - Platformstructuur voor contine dialoog tussen bedrijfsleven en overheid
  - Monitoring –unit voor implementatie v/d gezamenlijke strategie

Suriname Business Center (SBC)

- De vestigingsvoorwaarden en vergunningen voor entrepreneurs in een “one-stop-shop”
- Trainingen, seminars, opleidingen
- Aanwending v/d EU-Cotonou instrumenten
- Instrumenten van IDB, Nederland, IsDB, OAS e.a
- Bevorderen van strategische partnerships zowel lokaal als regionaal en internationaal
- Opereren als een Investment Promotion Agency
- Organiseren van sector beurzen en matchmaking exercises

LEVELS OF PARTICIPATION
in consultation with the Government of Suriname

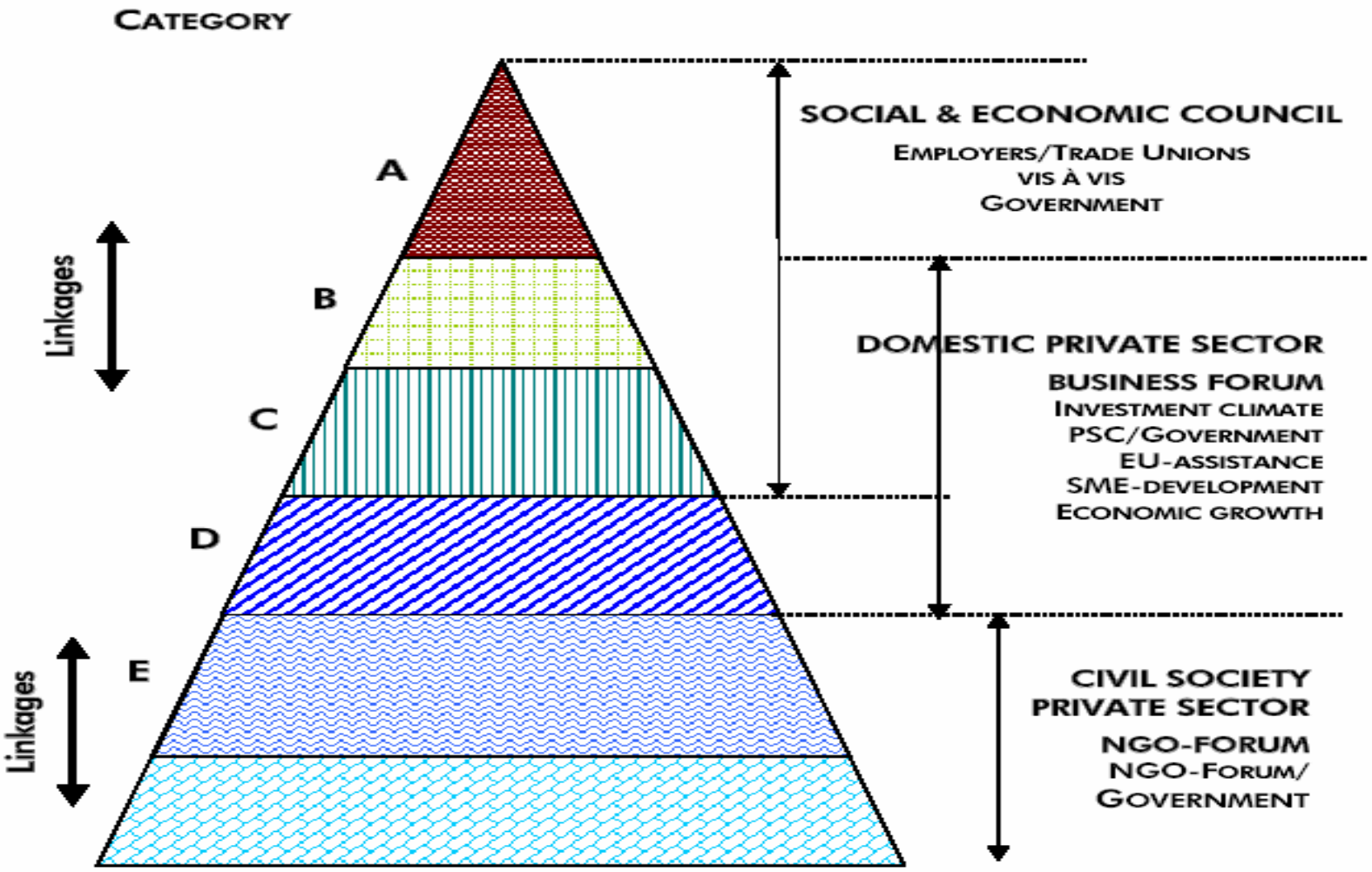

A + B + C = Major contribution to GDP, Employment and taxes
C + D = Beneficiaries of the COTONOU-AGREEMENT and other sources
E = Focal sector (poverty)

Opzet van een Skills Development Center

- Identificeren van de behoefte aan skilled workers voor de komende 3-10 jaren
- Analyse van trends in de consumptie ;productie en technologie
- Opzetten van een Skills Development Center voor opleiding en training op drie nivo’s voor met name de domestic private sector:
  - Academisch / HBO nivo
  - Middelbaar nivo
  - lager nivo

- Gefinancierd uit de Pariteitsmiddelen (Ned- Sur)

Potentiële Groeisectoren

- **Mijnbouw**
  - Kaolien/ Graniet/ e.a. zandsoorten
  - Water
- **Industrie**
  - Voedselverwerking
  - Pharmacy /aromatische producten
  - Bio-energie
- **Agrarische Sector & Agro Industrie**
  - Fruitteelt/ agroprocessing/ sierteelt
  - aquacultuur /visverwerking
- **Bosbouw /meubelsector**
  - Meubels/ bouwmaterialenetc
- **Toerisme**
  - Eco tours /cultuur tours /historische tours / zakenreizen /entertainmentparken
- **Services Sector**
  - Financiële dienstverlening/ Bouw en Constructie Sector / Engineering Consultancy/ Management Consultancy/ ITC/ call centres/

Financiële Instrumenten voor de Private Sector EU-ACP/ IDB /Nederland/ Suriname

- **CDE: Centre for Development of Enterprise**
  - Financiering en advies van ACP bedrijvigheid
- **Proinvest: Assistance and Partnering (EU/ACP), Investment Promotion**
  - Budget van 110 miljoen Euro voor 7 jaar
- **Investment Facility (EIB)** voor financieringsmogelijkheden
  - Hier is een totaal van 4 miljard Euro beschikbaar
- **MIF: Multilateral Investment Fund (IDB)**
  - Stimulering van innovatieve projecten middels beschikbaar stellen van technische assistentie
- *PSOM: Programma Samenwerking Opkomende Markten*
  - EUR 2 miljoen per land per jaar /Maximum project kosten EUR 1.500.000/Max. PSOM bijdrage EUR 750.000
- *PESP: Programma Economische Samenwerking Projecten*
  - Bijdrage van PESP is 2/3 v/d studiekosten tot een maximum van EUR 140.000
- *ORET:Ontwikkeling Relevante Export Transacties*
  - Subsidie van transacties 35% /Leverancier is Nederlands bedrijf ; afnemer is Surinaams bedrijf
- *NIMF: Netherlands Investment Matching Fund*
  - Zowel Nederlandse als Surinaamse bedrijven kunnen deelnemen in het risico van buitenlandse directe investeringen in ontwikkelingslanden
- *PUM: Programma Uitzending Managers*

Financiele instrumenten in Suriname

- Development Finance Limited South –America (DFLSA)
  - Bedrijfsadvisering
  - Kredietverlening tegen internationaal marktconforme rentetarieven met een looptijd van 5-15 jaar
  - Sectoren: industrie/toerisme/handelsdiensten/industriele dienstverlening/voedingsmiddelenproductie/ agro-processing etc
- Nationale Ontwikkelingsbank Suriname (NOB)
  - Investeringsfonds (IFONS)
    - 5.5. miljoen euro is beschikbaar voor kleine bedrijven
  - Fonds Technische Bijstand Particuliere Sector (FTBP)

- Lokale Bankinstellingen (DSB Bank; RBTT Bank; Hakrinbank etc.)
- Inter-American Development Bank
- Islamic Development Bank
- Micro kredieten

Zaken die van belang zijn voor de verdere ontwikkeling van de Domestic Private Sector

- Politieke stabiliteit (Good Governance)
- Macro-economische rating
- De fiscale faciliteiten
- De infrastructuur (wegen, nutsvoorzieningen, havens etc)
- De regelgeving en administratieve bepalingen
- Business Development Services
- Kwaliteit van de Domestic Private sector
- Partnerschappen
- Veiligheid en kwaliteit van het leven
- Zorg voor het milieu

Rol van Nederland bij het versterken van de Domestic Private Sector

- Het ondersteunen van de Surinaamse DPS bij het opereren in de EU- landen
- Het versterken van vooral financiele instituten voor feasibility studies en het oprichten van bedrijven
- Adviezen geven op het gebied van skills development en trainingen
- Aanboren van financiele bronnen voor risico kapitaal
- Propageren van joint-ventures tussen jonge Surinaamse bedrijven en jonge Ned. Bedrijven(hoog ICT niveau)
- Inzet van hooggespecialiseerde PUMMERS in de particuliere bedrijven
- Ondersteunen van Sociale Dialoog op alle drie niveaus van economische producties

Aanbevelingen

- Investeren in de kansrijke groeisectoren in partnerschap met het lokaal bedrijfsleven:
  - Technologische ondersteuning (productieproces, productkwaliteit, productontwikkeling, Research & Development)
  - Information Communication en Technology
  - Knowledge Sharing
  - HRM ondersteuning en –begeleiding
  - Kapitaalinvesteringen in de snel ontwikkelende private sector

- Opstarten van ondernemingen in de domestic private sector (SMEs), waarbij middels goede productie en kwaliteit bijgedragen wordt a. d. vergroting van het BBP en werkgelegenheid

- Opstarten van micro- ondernemingen waarbij gefocust wordt op de niche-markten

Bedankt voor Uw aandacht!

Vereniging Surinaams Bedrijfsleven
Prins Hendrikstraat # 18
Paramaribo –Suriname
Tel: (597)475286 / 475287
Fax: (597)472287
Email: vsbstia@sr.net
Website: www.vsbstia.org